

**Приватний вищий навчальний заклад
«Буковинський університет»
Юридичний факультет
Кафедра професійних та спеціальних правових дисциплін**

СХВАЛЕНО
на засіданні науково-методичної
ради факультету
протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан юридичного факультету
_____/Стелла КЕЛЬБЯ/
«__» _____ 2025 р.

СИЛАБУС

обов'язкової навчальної дисципліни

«Українська мова (за професійним спрямуванням)»

Освітньо-професійна програма:	<u>Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок</u>
Спеціальність:	<u>072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</u> <u>D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</u>
Галузь знань:	<u>07 «Управління та адміністрування»</u> <u>D «Бізнес, адміністрування та право»</u>
Рівень вищої освіти:	<u>перший (бакалаврський)</u>
Факультет:	<u>Інформаційних технологій та економіки</u>
Мова навчання:	<u>українська</u>
Розробник:	Морараш Галина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент
Профайл викладача:	<u>https://bukuniver.edu.ua/university/faculties-and-departments/faculty-of-law/departments-of-professional-and-special-legal-disciplines/#</u>
E-mail:	<u>ggalya.morarash@gmail.com</u>
Консультації:	четвер з 10.00 до 16.00.

1. Анотація (призначення навчальної дисципліни).

Дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» формує уміння спілкуватись мовою професії сприяє швидкому засвоєнню спеціальних дисциплін, підвищує ефективність праці, допомагає орієнтуватися у професійній діяльності та ділових контактах. Тому значну увагу приділено засвоєнню мовних стереотипів комунікацій певного фаху. Робота над культурою мови студентів проводиться, ураховуючи два аспекти: підвищення загальномовної культури майбутніх спеціалістів та їхньої фахової мовної культури.

Освітній компонент «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є складовою навчального плану підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти побудована відповідно до вимог Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ECTS) і містить 4 кредити. Форма підсумкового контролю – іспит.

2. Мета та завдання вивчення дисципліни.

Мета курсу – сформуванати високий рівень комунікативної культури у сфері професійного спілкування в його усній та писемній формах, виробити навички практичного володіння нормами сучасної української літературної мови та спеціальною термінологією фінансово-економічної сфери; розвинути комунікативні компетентності для ефективної роботи в команді, презентації проєктів і написання технічної документації.

Завдання дисципліни:

- ознайомити з нормами сучасної української літературної мови та їх застосування у фаховій комунікації;
- опрацювати термінологію в галузі фінансово-економічної сфери;
- сформуванати навички створення ділових документів (резюме, листування);
- розвивати уміння підготовки наукових робіт і презентацій;
- виховувати культуру мовлення та мовного етикету в професійному середовищі.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є мова і мовлення у фаховій діяльності.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- зміст поняття українська мова за професійним спрямуванням;
- типологію норм української літературної мови;
- основні характеристики офіційно-ділового та наукового стилів;
- загальні вимоги до складання та оформлення професійних текстів і документів;
- основні ознаки культури професійного мовлення;
- основи культури усного і писемного професійного мовлення;
- етикет ділового спілкування

вміти:

- використовувати різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів у професійній сфері;
- послуговуватися лексикографічними джерелами (словниками) та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури;
- сприймати, відтворювати, редагувати тексти наукового та офіційно-ділового стилів;
- володіти культурою діалогічного та полілогічного мовлення;
- застосовувати українську термінологію свого фаху в різноманітних комунікативних ситуаціях професійної діяльності;
- дотримуватись мовного етикету відповідно до комунікативної ситуації.

3. Пререквізити: Вивчення дисципліни ґрунтується на знаннях попереднього вивчення курсів «Українська мова», «Історія України».

4. Компетентності та результати навчання.

Під час вивчення дисципліни, відповідно до освітньо-професійної програми, формуються компетентності:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку,

або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування таких компетентностей, визначених стандартом вищої освіти:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання (ПР)

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими нищезазначених програмних результатів навчання за спеціальністю:

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

5. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Вступ. Державотворча роль мови. Офіційно-діловий стиль.

Тема 2. Стили, типи і форми мовлення. Літературна мова. Мовна норма.

Тема 3. Культура усного та писемного професійного мовлення фінансиста. Труднощі української словозміни і словопоєднання.

Тема 4. Мовні кліше у науковому та професійному тексті. Граматична парадигма самостійних частин мови в ділових текстах.

Тема 5. Професійне усне спілкування: етика та мовленнєвий етикет у фінансовій сфері. Особливості відмінювання й написання особових назв.

Тема 6. Основні закони риторики. Особливості відмінювання й написання географічних назв.

Тема 7. Поняття етики ділового спілкування. Структура і техніка ділового спілкування.

Тема 8. Презентація як різновид усного ділового мовлення. Оформлення ділового листування.

Тема 9. Мова переговорів і дискусій у професійному середовищі.

Тема 10. Терміносистема фінансово-економічної сфери.

Змістовий модуль 2.

Тема 11. Точність і доречність мовлення. Складні випадки слововживання. Пароніми та омоніми. Мова фінансових документів.

Тема 12. Офіційно-діловий стиль. Документ як основний вид ОДС. Ділові папери у фінансово-банківській діяльності.

Тема 13. Фінансова та банківська документація: особливості мови й стилю.

Тема 14. Мова ділових контрактів, угод та фінансових звітів.

Тема 15. Складання й оформлення службових документів.

Тема 16. Укладання документів щодо особового складу.

Тема 17. Анотації, тези, рецензії та реферати у фінансовій науці.

Тема 18. Мова наукових статей і звітів у сфері фінансів і фондового ринку.

Тема 19. Культура мовлення та відповідальність за слово у фінансово-економічній діяльності.

6. Методи навчання. Система контролю та оцінювання результатів навчання.

Способи організації пізнавальної діяльності студентів, спрямовані на засвоєння знань, формування умінь і навичок, що базуються на основі груп **методів навчання**:

- теоретичні методи;
- практичні методи;
- інтерактивні методи;
- методи самостійної роботи.

Методи оцінювання:

- усне опитування (0-3 бали);
- письмове опитування (0-3 бали);
- тестування (0-3 бали);
- виконання вправ (0-3 бали);
- презентація результатів виконаних завдань (0-5 балів);
- створення фахових текстів (0-5 балів);
- отриманий сертифікат з неформального, інформального навчання (0-15 балів);
- публікація тез чи статті (0-5 балів);
- модульна контрольна робота (0-10 балів)
- підсумковий контроль – іспит (0-30 балів).

Форми оцінювання студентів:

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за результатами виконання завдань, а також передбачає оцінювання теоретичної підготовки студентів з кожної теми. Формами поточного контролю є усні і письмові відповіді на практичних заняттях, письмові роботи різних видів (диктанти, редагування текстів, створення фахових текстів), тестування, творчі роботи, презентації.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані в процесі теоретичного засвоєння матеріалу, практичних занять, самостійної роботи впродовж семестру, модульних контрольних робіт за накопичувальною системою від 0 до 100 балів за всіма видами робіт, передбаченими з дисципліни за темами (у тому числі враховуються результати неформального та інформального навчання, наукової роботи, виконання самостійної роботи; результат підсумкового контролю у формі іспиту).

Підсумковий контроль проводиться для оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни у формі екзамену у першому семестрі.

Оцінювання здійснюється за національною шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та за шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за шкалою, що використовується у закладі вищої освіти та фахової передвищої освіти	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	5 (відмінно)
B	80-89	4 (добре)
C	70-79	
D	60-69	3 (задовільно)
E	50-59	
FX	35-49	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
F	1-34	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Поточний контроль		Іспит	Загальна кількість балів
Модуль I	Модуль II		
35	35	30	100

Політика академічної доброчесності

Студент зобов'язаний ознайомитися з Положенням про забезпечення академічної доброчесності у ПВНЗ «Буковинський університет» та неухильно його дотримуватися. Текст документа розміщено у відкритому доступі на офіційному сайті університету. В освітньому процесі студент має виявляти дисциплінованість, увічливість, доброзичливість, чесність і відповідальність.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Списування (копіювання тексту) під час виконання письмових робіт заборонені. Самостійні роботи у вигляді рефератів, доповідей, презентацій повинні мати коректні текстові посилання на використані інформаційні джерела. Дозволяється використання інструментів штучного інтелекту за умови дотримання принципів академічної доброчесності.

7 Рекомендована література

1. Вознюк Г. Л., Булик-Верхола С. З., Василюшин І. П., Гнатюк М. В., Ментинська І. Б., Шмілик І. Д. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб.-практикум. 3-є вид., випр. і доп. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2024. 328 с.
2. Городенська К. Г., Карп'юк С. А. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. – Київ : Літера ЛТД, 2023. – 312 с.
3. Данчук Ю. В. Українська, що надихає. Говоримо й пишемо правильно. Харків : Основа, 2022. 127 с.
4. Дорошенко С. І. Ділова українська мова: практикум для економістів і фінансистів. – Київ : КНЕУ, 2022. – 196 с.
5. Дзюбак Н., Морараш Г. Вплив інтернет-дискурсу на формування мовної норми в сучасній українській мові // Вісник гуманітарних наук. – 2024. – Вип. 2(2024). – DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14565995>.
6. Дзюбак Н., Морараш Г., Сидоренко Л. Формування української ділової мови в контексті національної ідентичності // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. – 2024. – Т. 35(74), № 5. – Ч. 1. – С. 6–14. – DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.5.1/02>.
7. Дорошенко С. І. Ділова українська мова: практикум для економістів і фінансистів. – Київ : КНЕУ, 2022. – 196 с.
8. Зінченко В., Морараш Г., Риженко К. Мовні особливості української ділової мови: стандартизація та перспективи розвитку // Вісник науки та освіти. – 2024. – Вип. 8(26). – С. 217–235. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8\(26\)-217-235](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8(26)-217-235).
11. Морараш Г. Ораторське мистецтво у професійному мовленні: роль української мови як засобу комунікативного впливу // Вісник науки та освіти. – 2025. – Вип. 1(31). – С. 431–443. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-1\(31\)-431-443](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-1(31)-431-443).
12. Морараш Г., Декуш Н. Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК : навчально-методичний посібник. – Чернівці, 2025. – 48 с.
13. Морараш Г., Декуш Н. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : навчально-методичний посібник. – Чернівці, 2025. – 42 с.
14. Плахотник О. В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навч. посіб. / О. В. Плахотник. – Львів : Світ, 2022. – 230 с.

15. Плотницька І. М. Ділова українська мова : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2022. 256 с.
16. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 240 с. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/p_191_44394157.pdf
17. Степура А. WOW-виступ по-українськи. Ноу-хау сучасного оратора. 3-тє вид. Харків : Моноліт Бізз, 2021. 304 с.
18. Ткаченко Т. І., Бондаренко І. І. Українська мова в професійному спілкуванні: теорія і практика : навч. посіб. / Т. І. Ткаченко, І. І. Бондаренко. – Харків : ФОП Бровін О. В., 2021. – 288 с.
19. Український правопис / Нац. акад. наук України. – Київ, 2019. – 391 с.
20. Шевчук, С. Українська мова за професійним спрямуванням. – Київ : Алерта, 2025. – 536 с. https://jurkniga.ua/contents/ukrainska-mova-za-profesiynim-spryamuvannyam.pdf?srsltid=AfmBOopUOT3lW14PpDNcunEQZKisvyUHwT9ODZDFxmhalAZ579zkwV2B&utm_source=chatgpt.com
21. Morarash H., Kironda R. Legal and ethical principles of artificial intelligence application in the system of higher education quality assurance // Strengthening Good Governance and AI Integration. Challenges and legal dilemmas: [International Conference ESDPAL]. – Suceava, 2025.

Інформаційні ресурси:

1. Академічний тлумачний словник української мови : в 11 т. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/>
2. Вимоги до оформлення документів. ДСТУ 4163:2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/FN070106>
3. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
4. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
5. Мова – духовний скарб нації : добірка посилань [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.zp.edu.ua/virtual_exhibition/mova_links.html
6. Мова.info : лінгвістичний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mova.info/>
7. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
8. Словник типових помилок (за кн. І. Фаріон «Мовна норма: знищення, пошук, віднова. Словниця 3») [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://emlab.ho.ua/Service---/Slovnuk_typovyh_pomylok_mod.html
9. Словники України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua>
10. Словopedia : колекція українських словників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovpedia.org.ua/>
11. Словотвір : майданчик для пошуку влучних відповідників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://slovotvir.org.ua/>
12. Українська мова: енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
13. Український лінгвістичний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ulif.mon.gov.ua>
14. Український правопис 2019 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Pravopys.2019/ukr.ppravopys-2019.pdf>
15. Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.library.cv.ua/>